

לאברהם

ויקראו לפניו אברהם (בראשית נא, מג)
 "זה יוסף שהיה אב בחכמה" (ר"ט)

מתורתו ומשנתו של
 שר התורה הגאון הקדוש
 רבי יוסף ענגיל זצ"ל

פרשת וישב תשפ"ה • שנה ד' - גליון ר"ד • מכון "אוהבי תורה" להוצאת ספרי רבינו זי"ע

תפארת יוסף

פנינים על פרשת השבוע

בית האוצר
 מערכת א כלל א

ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם (לו, ב).

פלפול במחלוקת התנאים בדברי יוסף על האחים

בבראשית רבה (פד, ז) על הכתוב ויבא יוסף את דבתם רעה, וז"ל: מה (איזה דיבה הביא עליהם), רבי מאיר ורבי יהודה כו', רבי מאיר אומר, חשודים בניך על אבר מן החי כו', רבי יהודה אומר, מזלזלין בבני השפחות כו', עכ"ל.

ויש לומר בהסברת הפלוגתא, ומדוע לא נחא ליה לרבי יהודה לומר כרבי מאיר. וזה על פי מה שהקשה **הרא"ם** כאן (ד"ה ובשלשון), דאיך אכלו השבטים אבר מן החי, הרי אבר מן החי הוא גם ממצות בני נח (ראה סנהדרין נו). ותירץ, דאכלו מפרכסת, וסבירא להו לשבטים דהאבות יצאו מכלל בני נח גם להקל, ויוסף היה סבור דרק להחמיר יצאו, ועל כן מפרכסת אסורה להם, דלבני נח רק המיתה מתרת - לא השחיטה (ראה חולין קיז: ורש"י ד"ה השוחט), עד כאן תוכן דבריו ז"ל, והם נודעים.

והנה בספר מהרי"ט אלגאזי פרק קמא דבכורות (אות ב סי' ז ד"ה וראיתי) הביא קושיא בשם **תוספות חיצוניות** כתב יד (ראה שיטה מקובצת בכורות ו: אות ב), דאיך האכיל אברהם למלאכים חֶלֶב (ראה לעיל יח, ח), הא היה סבור שהם ערביים (קידושין לב:), ואם כן הרי חלב - אבר מן החי הוא (בכורות שם), ואסור לבני נח (סנהדרין נו), ורק משניתנה תורה והותרה לישראל על כן גם לבני נח שרי - מטעם 'מי איכא מידי דלישראל שרי ולנכרי אסור' (ראה שם טז), מה שאין כן קודם שניתנה תורה - הרי שפיר חלב אסורה לבני נח, ואם כן איך האכילם אברהם חלב, הא אית ביה משום 'לפני עור' (ויקרא יט, יד; עיין עבודה זרה ו:), והרי אברהם קיים כל התורה עד שלא ניתנה (וימא כה:), עד כאן תוכן קושייתו, עיין שם היטב.

והנה, אם נאמר דהאבות יצאו מכלל בני נח גם להקל, אם כן אברהם בעצמו הרי היה מותר בחלב, ואם כן לדעת השו"ת **אמונת שמואל** (סימן יד ד"ה עוד יש להקל), דכל שאין הנותן מְצָוָה, לית ביה משום 'לפני עור', אם כן בפשיטות לא קשה מידי.

ואולם, אם נאמר כן, אם כן הדרא קושיא לדוכתה, דאיך סבור רבי מאיר דנחלקו אחי יוסף עם יוסף בענין זה - אם האבות יצאו מכלל בני נח גם להקל, הרי היו יכולים לפשוט ספק זה מאברהם שהאכיל חלב למלאכים - דמוכח מזה דיצאו מכלל בני נח גם להקל וכנ"ל.

ונראה, דרבי מאיר לטעמיה לא קשה מידי.

דהא מבואר בבכורות (ו): דהא דחלב חשיב אבר מן החי, הוא רק למאן דאמר איבריה מתפרקין כו', מה שאין כן למאן דאמר דם נעצר ונעשה חלב, לא הוי חלב אבר מן החי, רק דם מן החי, עיין שם, ועל דם מן החי הרי אין בן נח מוזהר כלל, וכמבואר בסנהדרין (נו), ופסקו **הרמב"ם** בהלכותיו הלכות מלכים (פ"ט ה"י).

ואם כן כיון דרבי מאיר ורבי יהודה הוא דפליגי בהאי מילתא - בנדה (ט), עיין שם דרבי מאיר סבירא ליה דם נעצר ונעשה חלב, ורבי יהודה סבירא ליה איבריה מתפרקין ואין נפשה חוזרת עליה עד כ"ד חודש, ואם כן רבי מאיר לטעמיה - חלב שפיר שרי לבני נח לגמרי, ואם כן אין ראייה כלל מאברהם, ועל כן שפיר סבירא ליה דנחלקו אחי יוסף עם יוסף אי מפרכסת אסורה, היינו אם האבות יצאו מכלל בני נח או לא וכנ"ל.

ולפי זה רבי יהודה לטעמיה - דסבירא ליה דאיבריה מתפרקין, שוב שפיר נאיד מאוקימתא דרבי מאיר הנ"ל, ושפיר הוכרח לפרש באופן אחר. דלדידיה, הא אי אפשר לאוקמי פלוגתייהו אם האבות יצאו מכלל בני נח, דהא היו יכולים לפשוט ספק זה מאברהם שהאכיל למלאכים חלב - דעל כרחך דהאבות יצאו מכלל בני נח גם להקל וכנ"ל, וזה פשוט ונכון בסייעתא דשמיא.

גליוני הש"ס
 גיטין נו:

ויקחו את כתנת יוסף וישחטו שעיר עזים (לא, א).

דמיון דם שעיר לדם אדם

בגיטין (נו:), נבזוראדן אשכחיה לדמיה דזכריה דהוה קא מרתח וסליק, אמר מאי האי, אמרו ליה, דם זבחים דאשתפוך, אייתי דמי ולא אידמי.

עיין שו"ת **חות יאיר** (סימן ל ד"ה דכוותיה) דכתב, דשמע להקשות משם על מה שכתב רש"י כאן: וישחטו שעיר עזים - שדמו דומה לדם אדם (ראה חוקוני כאן). ותירץ, דרק כשדם שעיר לבדו - נראה כדם אדם, מה שאין כן כששניהם יחד לפני הרואה - ניכר ההבחן ביניהם, עיין שם שהביא ראייה לזה.

וחידוש שלא הביא תוספות שבת (טו: ד"ה ועל), דמבואר שם סברא כזאת^א. ועיין עוד דוגמא בבא בתרא (ד, טז), הני מילי היכא דחתימי סהדי אמחקה כו', עיין שם ברשב"ם (ד"ה השתא), דאם יש מחק אחד לפנינו, אין להכיר בו אם הוא נמחק פעם אחת או שתי פעמים, ומה שאין כן אם יש שני מחקין, אחד נמחק שתי פעמים ואחד פעם אחת, אז ניכר

א) דאיתא שם: "הו דנתן (שבת עג). אבות מלאכות ארבעים חסר אחת כנגד מ... כנגד 'מלאכה' ו'מלאכת' שבתורה - ארבעים חסר אחת. בעי רב יוסף, ויבא הביתה לעשות מלאכתו, ממנינא הוא או לא. אמר ליה אביי, ולית ספר תורה ולימני... אמר ליה, כי קא

ההבחן ביניהם, ונראה שזה נמחק רק פעם אחת וזה שתי פעמים, עיין שם.

גליוני הש"ס
 שבת ד:

ויהי פהיום הזה ויבא הביתה לעשות מלאכתו (לט, יא).

פלפול בדעת רבי עקיבא דילפינן זורק ממושיט בשבת (ד:), ובהא פליגי, דרבי עקיבא סבר ילפינן זורק ממושיט^ב, ורבנן סברי לא ילפינן.

יש לומר פרפרת בזה, על פי הגמרא שבת (מט:), כי קא מספקא לי, משום דכתיב (שמות לו, ז) 'והמלאכה היתה דים' כו', עיין שם היטב. ולפי זה יש לומר, דרבי עקיבא ובני פלוגתיה תרוייהו סבירא להו ד'המלאכה היתה דים' ממנינא, ואם כן אי נימא ד'ויבא הביתה לעשות מלאכתו' הכוונה מלאכה ממש, הויין להו ארבעים מלאכות, ומה שאין כן אי נימא דלעשות צרכיו נכנס (שם) הויין להו רק ל"ט מלאכות.

והנה מבואר **בספר הגלגולים** להאר"י ז"ל (פרק מא), כי רבי עקיבא היה גלגול יוסף, וזה שקראוהו בגמרא (ברכות סג). על שם אביו 'עקיבא בן יוסף', והכוונה ברמז שהיה גלגול יוסף, כי המגולגל הוא כמו בן להגלגול הקדום. והנה בשבת (נו), רבי דאחי מדוד מהפך ודריש בזכותיה דדוד, ולכן כזה גם כן רבי עקיבא שהיה גלגול יוסף מהפך ודריש בזכותיה, דאין הכוונה שנכנס לעשות צרכיו - וביקש חלילה לעשות אותו מעשה, רק הכוונה כפשוטו, שבא לעשות מלאכתו ממש. אלא דאם כן הא יש עוד מלאכה ארבעים וכנ"ל, ואם כן היה ההכרח לו להמציא עוד מלאכה ארבעים.

והנה, בירושלמי (שבת פ"ז ה"ב) - הובא **בחידושי הרמב"ן** (שבת עג. ד"ה מתניתין) על המשנה (שם) אבות מלאכות ארבעים חסר אחת, וכן הובא **בר"ן** על ה"רי"ף שם (דף לא: מדפי ה"רי"ף ד"ה והמוציא) - פריך, דלמה לא תני התנא ארבעים מלאכות, היינו שהיה לו למנות גם הושטה. ומשני, שכל המלאכות יש להן תולדה, והושטה אין לה תולדה, ולכן אין נמנית באבות מלאכות, עיין שם.

ועל כן רבי עקיבא לטעמיה, דהוצרך למצוא באמת ארבעים מלאכות, להפוך בזכותיה דיוסף, לכן יליף זורק ממושיט, ואם כן גם הושטה יש לה תולדה - זורק, ואם כן שפיר הם ארבעים מלאכות, דהא ניתוסף הושטה, ודו"ק היטב ונכון דרך פלפול בסייעתא דשמיא.

מספקא לי, משום דכתיב (שמות לו, ז) 'והמלאכה היתה דים' - ממנינא הוא, והא כמאן דאמר לעשות צרכיו נכנס, או דילמא ויבא הביתה לעשות מלאכתו' ממנינא הוא, והאי 'והמלאכה היתה דים' הכי קאמר, דשלים ליה עבידתא, תיקו".

וכנודע (ראה פרדס רמונים שער ח פרק כב; עמק המלך שער טז פרק סח).

ועיין ברכות (נז):, חזאי דנשקי סיהרא (ראיתי בחלומי שנשקתי ללבנה), אמר ליה בא על אשת ישראל, ויבואר איייה.

בא על אשת איש בחלום

בברכות (נז):, הבא על אשת איש בחלום, מובטח לו שהוא בן העולם הבא. והני מילי דלא ידע לה, ולא הרהר בה מאורתא.

בפשיטות הטעם, דכיון דהרהר בה מאורתא, אפשר דהרהרו גרם את החלום. ואולם בשו"ת **שבות יעקב** (ח"ב סימן לד ד"ה ובתשובת) הביא משו"ת **חינוך בית יהודה** (סימן ג ד"ה תשובה) הטעם, דאחרי דהרהר באשת איש, איך יאמר שהוא בן עולם הבא, עיין שם.

ואינו נראה, דאם כן מאי אריא מאורתא, אפילו בזמן אחר נמי. ואי דעבד תשובה, אם כן מאורתא נמי, הא אפשר שישוּב קודם השינה.

קרי הנראה בחלום

עיין נדה (מג):, דאפילו קרי הנראה בחלום מטמא. **וקצת צריך עיון**, הא 'אשר תצא ממנו שכבת זרע' (ויקרא טו, טז) כתיב, וזרע שאינו נקלט במעי אשה לא מיקרי זרע, כדמשמע ברש"י סנהדרין (ק"י ד"ה משעה), קטן מאימתי בא לעולם הבא כו', רבינא אמר, משעה שנזרע, דכתיב (תהלים כב, לא) 'זרע יעבדנו', וברש"י: משעה שנזרע - משעה שנקלט הזרע כו'. הרי דכתיב 'זרע יעבדנו', ועם כל זה בעינן נקלט, ומשמע דמקמי הכי לא מיקרי 'זרע', ויש להאריך בזה, ואין כאן מקומו.

מי פותר למנודה בחלום

בנדרים (ח):, נידוהו בחלום צריך עשרה בני אדם להתיר לו, והוא דתנו הלכתא, אבל מתנו ולא תנו - לא, ואי ליכא דתנו הלכתא, אפילו מתנו ולא תנו, ואי ליכא, ליזיל וליתב אפרשת דרכים ויהיב שלמא לבי עשרה, עד דמקלעי ליה עשרה דגמרי הלכתא.

בשאלות בפרשתינו (שאלתא כט) יש שם כמה דברי חידוש בזה. ומה שכתב שם 'והוא דגמרי אבות ומדות', אין מבואר אם כוונתו שהמתירים צריך שיהיו גמרי כו', או שהרואים בחלום שנידוהו צריך שיהיו גמרי כו'.

ומה שכתב 'מדות', גם כן אין מבואר אם כוונתו משניות מסכת מדות, או מדות שהתורה נדרשת בהן, או כוונתו מדות של דרך ארץ בעלמא, שידעו מדות אנושיות, היינו שהמתירים [או הרואים, ויותר מסתבר לפי זה דקאי אמתירים] יהיו אנשי דרך ארץ מיהת בכל פנים - אם אינם בעלי תנו הלכתא. ועיין קידושין (מ:) במשנה.

מצוה לשמה.

א) דאיתא שם: "כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ - לא במהרה הוא חוטא, שנאמר (קהלת ד, יב) 'והחוט המשולש לא במהרה ינתק, וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ - אינו מן היישוב'. ומבואר, דגם אלו דשונים משניות צריך שיהא גם בדרך ארץ.

עניני חלומות א

במשנת רבינו הגה"ק רבי יוסף ענגיל זיע"א

~ מתוך: אוצרות יוסף דרשות; מאמר לבנה; גליוני הש"ס ~

סימן עשירות בנחש ♦ נשיכת נחש - ענין רעבון או כפילות הפרנסה

בברכות (נז):, הוואה נחש בחלום - פרנסתו מזומנת לו, נשכו - נכפלת לו (פרנסתו).

מעין זה דנחש הוא סימן עשירות, בתוספתא שבת (פ"ז ה"ח), נפל נחש על גבי מטה, ואמר, עני הוא וסופו להעשיר כו'. ואף דחשיב ליה שם בדרכי האמורי, היינו דמה שתולין בזה הוא מדרכי האמורי, אבל גוף הדבר על כל פנים משמע כנ"ל - דנחש הוא סימן עשירות.

ואולם מה שאמר כאן נשכו נכפלה לו פרנסתו, הוא חידוש לכאורה, דבסנהדרין (נח) אמר, נכנס לביתו ומצא בניו ובנותיו מוטלין ברעב, דומה כמי שנשכו נחש. הרי דנשיכת נחש הוא דמיון ומשל הרעבון, ואילו כאן בחלום אמרינן להיפוך לגמרי - דמורה כפילות הפרנסה.

ואולי כפילות הפרנסה יש בו מהות ועניין העדר פרנסה, כי המתורות אין ראוי, ועל דרך שאמרו (חולין נח:) כל יתר כנטול דמי. ועל כן בחולם, שראה נחש ונשכו, הרי הראיה מצד עצמה מורה הפרנסה, ואילו הנשיכה מורה הרעב והעדר הפרנסה, וכש"ס סנהדרין הנ"ל, והרי אלו הוראות הפכיות לכאורה, ועל כן אמרינן דההוראה הוא שנכפלה פרנסתו, ועל כן נתקיימו בזה שתי ההוראות, הוראת הפרנסה, שהרי סוף סוף יש לו פרנסה בפועל, והוראת העדר מפתת הכפילות, דיש בו מהות העדר מפתת היותו מתרות, וכל יתר כנטול, ודו"ק היטיב.

חלום על הדין בליל ראש השנה

בברכות (יח): איתא, מעשה בחסיד אחד שנתן דינר לעני בערב ראש השנה בשני בצורת והקנטייתו אשתו, והלך ולן בבית הקברות, ושמע שתי רוחות שמספרות זו לזו, אמרה חדא לחברתה, חברתי, בואי ונשוט בעולם ונשמע מאחורי הפרגוד מה פורענות בא לעולם, אמרה לה חברתה, איני יכולה שאני קבורה במחצלת של קנים, אלא לכי את ומה שאת שומעת אמרי לי, הלכה היא ושטה ובאה, ואמרה לה חברתה, חברתי, מה שמעת מאחורי הפרגוד, אמרה לה, שמעתי שכל הזרע ברביעה ראשונה ברד מלקה אותו כו'.

שמעתי להקשות, דהא אין בית דין שלמעלה נכנסין לדין אלא אם כן קידשו בית דין שלמטה את החודש כמבואר בראש השנה (ח):, והרי

אין מקדשין את החודש בלילה כמבואר לקמן (ל:), ואם כן הא אין דין כלל למעלה בליל ראש השנה רק ביומו, ואיך שמעה בליל ראש השנה גזירה שכל הזרע כו', כך שמעתי להקשות, והיא קושיא חמורה (ראה ערוך לנר ראש השנה טז. בתוספות ד"ה בפסח).

ואני מוסיף עוד דברי רש"י בבא בתרא (י. ד"ה חזא להו בחלמא) דכתב במוצאי ראש השנה², עיין שם גירסת הבי"ח (אות ו). ונראה גם כן טעם רש"י שפירש כן - ופשיטא ליה שהיה החלום במוצאי ראש השנה ולא בליל ראש השנה, והיינו משום דבליל ראש השנה הא אין הדין כלל למעלה, ואי אפשר שהיה אז החלום שראה בחלומו שנגזר עליהם מלמעלה גזירת חסרון השבע מאה דינרי, ועל כרחק דהיה החלום רק במוצאי ראש השנה, שהיה הדין כבר ביום ראש השנה אחרי קידוש החודש, וראה בשינתו בליל מוצאי ראש השנה בחלומו מה שנגזר כבר בדין הראש השנה ביומו.

נשיקת לבנה בחלום

כלל ישראל בכלליותם הם בחינת המלכות (ראה זוה"ק בלק קצז), ובפרטיותם הזכרים שבהם הם בחינת התפארת והנקבות בחינת המלכות

א) יצויין, כי באוצר כתבי היד שהשאיר רבינו ברכה בעניני קבלה ותורת הנסתר, נמצאו שמונה ספרים שבהם רשם חלומות מופלאים ונשגבים מבינת אנוש, שהתגלו לו בחזיון הלילה. ראה **גליון יג** כי תשא תשפ"א - 'אלה תולדות יוסף' באורכה.

ב) שם איתא: "דבני אחתי דרבן יוחנן בן זכאי חזא להו

זה לרבנותא, דאף ד'סנהדרין' הם שבעים ואחד, מכל מקום אם ישבו מאה יחד להורות, לא חשיבא הוראה עד שירורו כולן, וכדיליף שם מקרא.

ואם היה מדייק כן, אם כן היה לו לדייק גם כן דיש בית דין של עשרה, מהא דאמר שם באותו עמוד, וכן להלן (ה); עשרה שישבין בדיון, קולר תלוי בצוואר כולן. והוה ליה לדייק גם כן דיש בית דין של עשרה, ולא זו ולא זו שמענו, רק בית דין של שלשה, או שלשה חמשה שבעה בעיבור השנה, או כ"ג דסנהדרין קטנה, או ע"א דסנהדרין גדולה (ב). אבל מספר עשרה מצינו רק לצירוף בדבר שבקדושה (ברכות כא); ועוד פרטיים שנחשבו במשנה מגילה (כג); או לפרסם דין, וכהך דכתובות (י); לפרסומי מילתא כו', פוק ואייתי לי בי עשרה כו', אבל בית דין של עשרה לא נמצא. והכוונה רק, אף דעיקר הבית דין הם שלשה, מכל מקום אם יושבין עשרה תלמידי חכמים ביחד ודנין, קולר תלוי בצוואר כולן, ומשום דבעי למינקט טפי משלשה, נקט מספר מסויים - עשרה, סוף האחדים.

וכן בהך דמאה שישבו להורות, איידי דבעי למינקט טפי מע"א, דהם סנהדרין גדולה - דהוראתם הוא דבעינן לעניין הוראת בית דין, לכן נקט 'מאה', סוף העשירות. והוא כהך דברכות (מז); לעולם ישכים אדם לבית הכנסת, כדי שיומנה מעשרה ראשונים, שאפילו מאה באין אחריו נוטל שכר כולם, דאידי דבעי למינקט יותר מעשרה, נקט מאה - סוף העשירות. וגם מאה הוא מספר הרגיל, כהך דפסחים (פט); מאה פפי ולא חדא רבינא. ובסוטה (מב); מאה פאפי וחדא נאנאי. ובשבת (קכט); מאה קרי כו', מאה רישי כו', וכהנה רבות (ראה שבת קכז; עירובין לב). אבל שיהיה שם בפועל אפילו עניין לכתחלה כל דהו שיישב מאה בסנהדרין, זה לא היה ולא נברא.

והעיקר לענ"ד, דכוונת רש"י אחליצה, דגט דבשלשה מאן דכר שמייה. ואך חליצה, דתנן כאן דחליצה ומיאון בשלשה, על זה כתב רש"י (ד"ה חליצה) דחליצה ביבמות (קא). יליף לה מקרא, ומיאון כעין דאורייתא דחליצה תיקון. ומיאון הוא דומה לחליצה, דבחליצה היבמה עושה מעשה ביבם שחולצת מנעלו (ראה דברים כה, ט), וכך במיאון היא עבדא ביה, דאמרה לא רעינא כך כו' (יבמות קז); ולא דמי לגט דאיהו הוא דעבד בה מעשה, עיין יבמות (שם), בעלת הגט הוא דקא עביד בה, הכא (במאון, עיין שם) היא קעבדא ביה כו'.

וגם המיאון בא לעקור אישות קלוש דרבנן, וכך החליצה באה להפקיע אישות קלוש דזיקה, דאינו אישות גמור, כמבואר בנדרים (עד), אין היבמה גמורה ליבם כשם שהארוסה גמורה לאישה, כן נראה לענ"ד, והוא פשוט.

הטעם שאין אחד מכריע לרעה

בפסחים (עטו); אין היחיד מכריע את הציבור לטומאה (לפסח שני), שנאמר (דברים טו, ה) 'לא תוכל לזכות את הפסח באחד שעריך'.

עיין שו"ת **תשב"ץ** (ח"ג סימן קכ ד"ה תשובה), הביא לשון הסיפרי (פרשת ראה פסוקא עט), יכול יהא יחיד מכריע את העולם, תלמוד לומר 'לא תוכל לזכות וגו' וכתב התשב"ץ על זה ז"ל: ומה שנזכר בכרייתא מכריע את 'העולם' - אמרינן בגמרא מכריע את 'הציבור', אלא שלשון הברייתא הוא דרך זומא, כלומר איך אפשר שהיחיד מכריע את העולם כו', עכ"ל.

ונראה, דהברייתא באה לדרוש טעמא דקרא, דאינו מן הראוי שיהיה יחיד מכריע את כל העולם כולו. ואולי זהו גם כן טעם הך דכאן (ב), דהטייתך לרעה בדיני נפשות על פי שנים, וזה על פי משנה להלן (לו), דכשמאיימין את העדים, מודיעים להם שכל המאבד נפש אחת מישראל כאילו איבד עולם מלא, ונמצא שאילו היתה הטייה לרעה על פי אחד - היה זה נחשב שנכרע עולם מלא על ידי יחיד, וזה לא יתכן - וכלשון הסיפרי דאי אפשר שהיחיד יכריע את העולם.

ועיין קידושין (מ); רבי אלעזר ברבי שמעון אומר כו', עבר עבירה אחת - אוי לו שהכריע את עצמו ואת כל העולם כולו לכף חובה כו'. ואולי תנא קמא שם באמת פליג עליה, וסבירא ליה דאין יחיד מכריע לעולם כולו, ומשום הכי נקט רק 'לעולם יראה אדם עצמו לבד, ולא הזכיר גם 'את העולם', שהוא מוסר גדול יותר - דמכריע על ידי החטא חלילה כל העולם כולו לכף חוב, ויש לו לזהר יותר במעשיו.

(ד) דמאון בקידושין דרבנן תיקנו כעין דאורייתא, דהיינו גט בקידושי דאורייתא, ואם כן מוכח דגט צריך להיות בבית דין של שלשה, לשון רבי עקיבא אינר שם.

כפייה לאב על מזון בנו וכלתו ונכדיו
בגמרא (קעד), ליכא דניזיל דנסביה עצה לרב הונא, דנגרשה לדביתהו, ותיזיל ותגבי כתובה מאבוה, והדר נהדרה.

ואם תאמר, למה לא היו כופין אותו להדיא לזון את רב הונא בנו. יש לומר, שלא היו כופין לזון את אשתו ובניו, אף על פי שיכפוהו לזון את רב הונא לבד, שו"ת **הרשב"א** (ח"ג סימן רצב ד"ה ונראה), עיין שם היטב.

וקצת צריך עיון, דכל הכפייה רק באמיד, ומפאת דהקרוב יותר - הוא החייב יותר במצות הצדקה מאחר, עיין רשב"א שם (ד"ה תשובה) מה שהביא שם מהך דפרק נערה (כתובות מט); ואם כן לגבי כלתו ונכדיו נמי ראוי לכופו כמו עבור בנו, כיון דגם להם הוא קרוב טפי מאחרים.

שעת החלות של שעבוד דרבנן

עיין **נימוקי יוסף** בבא קמא (ב): מדפי הר"ף ד"ה מר - ד"ה ומאן) בשם הרמ"ה, דאי גביית בינונית דרבנן - אזלינן בתר גוביינא, ואי דאורייתא - אזלינן בתר שיעבודא דמעיקרא, עיין שם היטב.

והוא כמו שכתבתי בכמה מקומות **בחידושי** (ראה שו"ת חזון נחום בסופו בתשובת רבינו אות יד), דעניין דרבנן הוא רק בשעתו, ולכן רק בשעה שבא לגבות אז הוא שהחכמים אומרים שיגבה בינונית, ולכן שפיר בתר שעת גוביינא הוא דאית לן למיזל.

ועיין בסוגיין (קעה); דאי שיעבודא לאו דאורייתא, חשיב שיעבוד הקרקע 'ראוי', ואין הכבוד נוטל פי שנים, עיין שם היטב בהא דאמר, והא אמר רבה גבו קרקע יש לו כו'. והוא גם כן מטעם הנ"ל, דדרבנן הוא רק בשעתו - בשעה שבא לגבות, ולכן אינו מוחזק, רק ראוי, דו"ק מאוד.

סנהדרין של מאה

ראיתי בשו"ת **משיב דבר** (חיד סימן ד ד"ה וטעם)² שכתב, וז"ל: וטעם מאה רבנים ושלוש קהלות משלש ארצות (ראה שו"ת מהר"ם מרוטנבורג דפוס פראג סימן אלף יט ד"ה חס) נראה, שהתקינו שלא להתיר כי אם על ידי הוראה היותר חשובה בישראל, שהוא סנהדרין גדולה של מאה, כדאיתא בהוריות (ג); מאה אנשים שישבו להורות כו', עכ"ל.

ונשתוממתי על המראה, דחידש לנו סנהדרין חדשה - סנהדרין של מאה. ואני לא ידעתי רק מסנהדרין של שבעים ואחד או של שבעים, עיין כאן (ב), אבל מסנהדרין של מאה - מעולם לא שמענו. ומה שהביא מגמרא הוריות, והוא שם (ג); אמר רבי יונתן, מאה שישבו להורות, אין חייבין עד שירורו כולם כו', הוא דבר מתמיה, דשם נאמר

(א) ראה בבא קמא ח, דפליגי אמוראים בזה.

(ב) 'אשר השיב לשואליו בדבר ד' הלכה למעשה רבינו הגדול וכו' מו"ה **נפתלי צבי יהודה ברלין** זצ"ל"ה ר"מ ואב"ד דוולאין...'

ההבטחה האחרונה שמחוללת פלאים:

"כל מי שיסייע בהדפסת החיבורים שלי, אהיה לו למליץ יושד בעולם העליון"
(הבטחתו של רבינו ז"ע סמוך להסתלקותו, באוני חתנו הגה"צ רבי יצחק מענדל מארגנשטערן זצ"ל - מייסד וראש חברת 'אוהבי תורה' להוצאת ספרי רבינו)

לרכישת הספרים (במשלוח עד הבית), לקבלת הגליון ולהתרומות:
טל: 1800-200-855 | דוא"ל: ot035104720@gmail.com